

Сайтът **desebg.com** публикува становището на фондация „Истина и памет“ за новите учебници по история и цивилизации за 10 клас за учебната 2019/2020 г. То е отправено до министъра на образованието и науката Красимир Вълчев и е входирано в деловодството на МОН на 18 юни 2019 г. С него се иска да се предприемат действия за спирането или фундаментална преработка на част от учебниците. Фондация „Истина и памет“ е неправителствена организация в обществена полза, основана от разследващия журналист и изследовател Христо Христов, регистрирана от съда през 2016 г. с цел да подпомага създаването на обективна обществена оценка за историята на комунизма и неговите престъпления, което да доведе до недвусмисленото им осъждане, както и да работи за приемането на необходимата реформа в образователната сфера за адекватно и обективно изучаване на периода 1944-1989 г. в училище. В нейния Управителен съвет влизат историкът проф. Евелина Келбечева от Американския университет в България, юристът Александър Кашъмов, ръководител на правния отдел на фондация „Програма достъп до информация“ и историкът от сайта *desehistory.com* Георги Михайлов.

Уважаеми г-н министър Вълчев,

Както Ви е известно през есента и зимата на 2017-2018 г. се проведеха поредица открити дискусии в МОН с широко представителство на експерти от МОН, историци от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, БАН и други университети в страната като НБУ и Американския университет в България, Държавна агенция „Архиви“, както и народни представители, и се стигна до приемането на новата учебна програма по история и цивилизация за X клас, в която за първи път се предвиди периодът 1944-1989 г. да се изучава в самостоятелен раздел.

Днес държим в ръцете си новите учебници по история и цивилизация за България за X клас на издателствата „Анубис“, „Просвета“, „Рива“, „Домино“ и Булвест 2000“, и с тревога и безпокойство констатираме следното:

- Макар повечето от тях формално да са включили приетите в новата учебна програма изисквания и нови термини, на практика това не са учебници по история и цивилизация, а само по история. Липсва каквато и да била теоретична рамка и съдържание, което да обясни смяната на цивилизационните модели, да изведе характеристиките им, да покаже на младите хора основните ценности, залегнали в основата им – както и тяхното унаследяване или потъпкване.

- Композицията на учебния материал – избор на събития, мястото им в целия контекст, обясненията на термините, съотнасянето със световните исторически процеси е крайно небалансиран. Например преголямото място отделено на периода 1944-1948 г. и фокусирането върху репресиите срещу „врага с партиен билет“, както и на външната политика, която е тясно обвързана с Москва (Булвест 2000).

- С изключение на учебниците на „Рива“ и „Просвета“, някои от фактите за периода 1944-1989 г. са поднесени тенденциозно, други непълно, а трети са напълно спестени, което ще доведе до превратна представа на учениците за посочения период.

- Такива напълно спестени факти са описанието на трите момента на изпадане в неплатежоспособност/фалит на управлението на БКП при Тодор Живков (1960, 1976-1977 и 1987 г.) без които целия останал материал за стопанското и икономическо развитие по време на комунистическия режим. Тези факти са документално установени и присъстват дори в Уикипедия, необяснимо е защо те са пренебрегнати.

- Отсъства ясно изразен акцент какво е икономическото завещание на режима през 1989 г., а именно фалит и дългове – външен в размер на близо 11 млрд. долара и вътрешен дълг, натрупан през 80-те години в размер на 26,5 млрд. лв. Това е предпоставка за най-лошия икономически старт след промените в страните от Източния блок.

- Фрапираща е липсата на дейността на репресивния апарат на комунистическата партия в лицето на Държавна сигурност. Като изключим някои съвсем сухи определения в рубриците „Речник“ на репресивния апарат в някои от учебниците, по никакъв начин не е представена ролята на ДС като „щит и меч“ и „очи и уши“ на комунистическата върхушка, нито нейната пряка зависимост и подчиненост от съветския КГБ. ДС дори не е спомената в главите, посветени на едноличното управление на ДС, като един от стълбовете на политическото дълголетие на Живков, както и в главите за културното развитие и животът на обществото в този период.

- В повечето от учебниците е спестена информация за жертвите в първите месеци след 9 септември 1944 г., както не е направен дори елементарен паралел между броя на жертвите в периода 1923-1944 г. и броя на жертвите след Деветосептемврийския преврат, а такава статистика съществува и е известна на изследователите.

- Не е отбелязано нищо за огромните средства, която България плаща за издръжка на Червената армия за 3 години, както и самият факт, че съветски войски остават в

България до края на 1947 г. Отсъства и цената на участието на страната във втората фаза на Втората световна война.

- Неадекватно е представен и проекта за присъединяване на България към СССР.
- Удивително малко са документалните свидетелства, в това число и мемориални материали и разкази за човешки съдби.
- За сметка на това изборът на знакови личности за отделните периоди буди удивление с необосноваността си и липсата на реална преценка за значението на делото на тези личности. Примери – Елена Лагадинова, Георги Атанасов и др.
- Явно преднамерено не са акцентирани най-важните характеристики на тоталитарния комунистически режим – политическия терор, репресивната система, тоталната съветизация на страната и диктат на Кремъл върху абсолютно всички сфери на живота – не само върху външната политика.
- С много малки изключения в някои от учебниците е дадено действителното белези на българското общество – че то е общество на несвобода и дефицит – липсата на основни стоки, постоянен дефицит на стоки от първа необходимост, опашки, че това е общество с култура на презапасяване с основни продукти (брашно, олио и др.), чакането на ред с години за различни материални придобивки – съветски автомобил или жилище, че не може да пътува свободно зад граница, че режимът въвежда жителство, че идеологията му включва възпитание в омраза на западния свят и преследва заради „западно влияние” и е подложено на забрана да се слуша западна музика или да се следват западни течения в културата и изкуството.
- Пропуснато е, да се посочи, че комунистическата идеология налага изграждането на атеистично общество, преследва вярващите и чрез различни мерки, включително и репресивни успява да принизи и ограничи влиянието на БПЦ, както и други вероизповедания. (атеизмът е споменат в упражнение „Социалистическият начин на живот” Просвета, с. 250).
- Разделът за култура също не отговаря на нивото на съвременното знание. Дейността на Людмила Живкова не е разгледана в критичен план. От друга страна е изпуснато името на може би най-известния българин в света днес – Христо Явашев – Христо, напуснал България през 60-те години и направил епоха в съвременното изкуство. Същото се отнася и за фигури като Цветан Тодоров, Асен Игнатов и др. Основополагащи социо-културни процеси в българското общество не са показани.
- Освен редица неточности и грешки, срещат се откровени пропагандни клишета като например „въвеждането на безплатно образование и здравеопазване“.
- Цялостната картина на българското общество 1944-1989 е неясна, фрагментарна, с неадекватно акцентирание върху събития и процеси. В крайна сметка историческата оценка е дълбоко подменена в постулата на „нормализиране“ на периода. Това отразява политически възгледи на авторите им.
- Пропуснато е да се направи оценка на повечето от процесите и събитията. Например, когато се отбелязва горянското съпротивително движение никъде не е посочено, че това е първата и най-продължена въоръжена съпротива срещу комунистическия режим в страните от Източния блок. Или когато се споменават „Задочни репортажи на България” никъде не е отбелязано, че те представляват най-подробната панорама на живота по времето на комунизма, създадена от български писател. Или за периода преди 9 септември 1944 г. при отбелязването на атентата в църквата „Св. Неделя”, извършен от военната секция на БКП, не се посочва, че това е

Ще изпуснем ли времето да кажем истината за комунизма на младите поколения

Написано от Държавна сигурност.com
Четвъртък, 20 Юни 2019 13:31

най-кървавия атентат с най-много жертви през XX век в целия свят и др..

- Прави впечатление, че манипулациите продължават и в урока за Прехода от тоталитаризъм към демокрация, където не е отделено никакво място на двата социалистически кабинета на Луканов през 1990 г. и факта за едностранното спиране на плащанията по външния дълг, както и политиката му, която довежда до политическа криза през есента на 1990 г., известна като гладната Луканова зима, причина за последвалата му оставка. Съвсем телеграфно и „скромно“ е спомената в учебниците и тежката икономическа, зърнена и хлебна криза при управлението на еднопартийния кабинет на Виденов, довел страната до хиперинфлация и стопяване на спестяванията на гражданите. Нищо никъде не е посочено за започналите след 1990 г. процеси на декомунизация (осъждане на някои от престъпленията на комунизма по съдебен път, опитите за лустрация и отваряне на досиетата на репресивния апарат на комунистическия режим). Липсва дори и бегла информация за акта на разграничаването от БКП от страна на БСП при преименуването ѝ (април 1990 г.) – все факти, които се знаят от обществото, но ненамерили място в учебниците за 10 клас.

Уважаеми г-н министър Вълчев,

Ние считаме, че този тенденциозен и манипулативен характер на някои от учебниците в раздела за комунистическия режим (1944-1989), както и урока за Прехода към демокрация са обективни основания повереното Ви министерство да предприеме необходимите мерки за спиране или фундаментална преработка на тези учебници. Също така Ви призоваваме да се помисли за смяна на досегашната порочна практика за представяне на едни и същи събития и факти в различните учебници по различен начин, като се въведат нови правила за съставянето и по-сериозен контрол върху съдържанието на учебниците по история за 10 клас.

Нека не изпуснем времето, когато с общи усилия най-сетне можем да променим картината по отношение на знанията на младите хора и решаването на един ключов проблем на българското общество, който дълго време е подценяван и negliжиран от предишните управления. От това зависи цялостното гражданско самосъзнание на младите поколения в България.

*Христо Христов, изпълнителен директор на Фондация „Истина и памет”
Проф. Евелина Келбечева, член на УС на фондация „Истина и памет”*

Ще изпуснем ли времето да кажем истината за комунизма на младите поколения

Написано от Държавна сигурност.com
Четвъртък, 20 Юни 2019 13:31

□

18 юни 2019 г., София